

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2017.4.19.
COM(2017) 183 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

Kezdeményezés a nyugat-mediterrán térség kék gazdaságának fenntartható fejlesztésére

{SWD(2017) 130 final}

1. BEVEZETÉS

A nyugat-mediterrán térség tengergazdaságában nagy fejlődési lehetőségek rejlenek a kapcsolódó ágazatok számára. A térség 200 kikötővel és terminállal rendelkezik, és az összes áru mintegy 40 %-a a földközi-tengeri térségen halad át¹.

A Földközi-tenger medencéjében az idegenforgalom legnagyobb része a nyugat-mediterrán térségbe irányul, részben művészeti és kulturális gazdagságának köszönhetően. A térség a biológiai sokféleség szempontjából fokozottan veszélyeztetett terület, amely 481 védett tengeri területet – köztük Natura 2000 területeket – foglal magában². A térség továbbá gazdag halássterület, ahonnan a Földközi-tenger térségében kirakodott fogások első eladási összértékének több mint 30 %-a származik, és amely több mint 36 000 közvetlen munkahelyet biztosít a halászhajókon³.

A felsorolt fő előnyök ellenére a térségnek az általános geopolitikai instabilitáson túlmenően több kihívással is meg kell birkóznia: a fiatalok körében tapasztalható, több országot érintő magas munkanélküliséggel járó elhúzódo gazdasági és pénzügyi válsággal, a tengerparti térségek növekvő urbanizációjával, a halállományok túlhalászásával, a tengerszennyezéssel, és végül, de nem utolsósorban, a menekültügyi válsággal.

Az éghajlatváltozás jelentős hatást gyakorol a térségre⁴, és a tengerszint emelkedése komoly fenyegetést jelent a part menti ökoszisztémákra és gazdaságokra nézve. Más tényezők, mint például a népességnövekedés és az elöregedés, a migráció és az egyre mélyebbre ható globalizáció tovább fogják erősíteni ezt a hatást.

Ezért nyilvánvaló, hogy közös kezdeményezésre van szükség, amely lehetővé teszi az EU és a szomszédos országok számára a nemzetközi együttműködést, mégpedig a következő céllal:

- a tengeri biztonság és védelem javítása;
- a fenntartható kék növekedés és munkahelyteremtés ösztönzése; valamint
- a Földközi-tenger nyugati térségében az ökoszisztémák és a biológiai sokféleség megőrzése.

A tengerpolitikai irányítást illetően az összefogás lehetővé fogja tenni az országok számára az összehangolt fellépést, az eszközök hatékonyabb felhasználását, valamint a finanszírozási és pénzügyi eszközök maximális kihasználását is, továbbá azt, hogy – többek között a nemrégiben útjára indított uniós Szomszédosági Beruházási Platformot⁵ felhasználva – több magánberuházást mozgósítsanak, mint amire egymaguk képesek lennének.

Következésképpen a kék gazdaságra vonatkozó miniszteri nyilatkozatában⁶ az Unió a Mediterrán Térségért 2015-ben felkérte a részt vevő országokat, hogy szubregionális szinten vizsgálják meg a megfelelő tengeri stratégiák hozzáadott értékét és megvalósíthatóságát, és építsenek az 5+5 fórum során szerzett tapasztalatokra. 2016 októberében Algéria,

¹ <http://msp-platform.eu/sea-basins/west-mediterranean>.

² <http://www.mapamed.org> (2016. április).

³ <http://www.fao.org/3/a-i5496e.pdf> (FAO 2016).

⁴ <http://www.cmcc.it/publications/regional-assessment-of-climate-change-in-the-mediterranean-climate-impact-assessments>.

⁵ http://ec.europa.eu/europeaid/news-and-events/state-union-2016-european-external-investment-plan_en.

⁶ http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2015/11/2015-11-17-declaration-on-blue-economy_en.pdf

Franciaország, Olaszország, Líbia, Málta, Mauritánia, Marokkó, Portugália, Spanyolország és Tunézia külügyminiszterei az Unió a Mediterrán Térségért Titkárságával karöltve támogatta a kék gazdaság fenntartható fejlesztésére irányuló kezdeményezéssel kapcsolatos munka folytatását⁷.

A kezdeményezés az említett felkérésből ered, és magában foglalja ezt a közleményt, továbbá az azt kísérő cselekvési keretet. Mindkettő kidolgozására az érintett országokkal és az Unió a Mediterrán Térségért Titkárságával szoros együttműködésben került sor. A közlemény felvázolja a főbb kihívásokat, a pótolandó hiányosságokat és a lehetséges megoldásokat. A cselekvési keret részletesen ismerteti a javasolt prioritásokat és azok hozzáadott értékét, intézkedéseit és projektjeit, valamint számszerűsített célokat és határidőket határoz meg az eredmények időbeli nyomon követésére.

A kezdeményezés a Bizottságnak a tengermedencékkel és makroregionális stratégiákkal⁸ (például az atlanti stratégiával, az uniós balti-tengeri stratégiával, valamint az adriai- és jón-tengeri régióra vonatkozó uniós stratégiával) kapcsolatos sokéves tapasztalatain alapul. Alapot képez még az 5+5 fórum keretében több mint két évtizeden át folyó munka, amelynek során szoros kapcsolat alakult ki a részt vevő országok között. A kezdeményezés támaszkodik továbbá a térséggel kapcsolatos egyéb uniós szakpolitikákra is, mint például az európai szomszédságpolitika felülvizsgálatának prioritásaira, valamint a nemzetközi óceánpolitikai irányításról szóló közelmúltbeli közleményre⁹. A kezdeményezés figyelembe veszi a következőket:

- az Unió a Mediterrán Térségért keretében a tengerpolitikával és a kék gazdasággal kapcsolatban folytatott regionális párbeszédet,
- a Földközi-tengeri Általános Halászati Bizottság keretében működő két együttműködést: a 2016-ban indított cataniai folyamattal megerősített halászati gazdálkodási együttműködést és az akvakultúra fenntartható fejlesztése terén folytatott együttműködést, valamint
- a Földközi-tenger tengeri környezetének és partvidékének szennyezés elleni védelméről szóló barcelonai egyezmény és az ENSZ 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendje keretében folytatott együttműködést, valamint a fenntartható fejlődésre vonatkozó mediterrán stratégia végrehajtása érdekében tett erőfeszítéseket.

Bár a kezdeményezés a nyugat-mediterrán térségre és a már említett 10 országra összpontosít, alkalmazási köre – és a lehetséges előnyök – könnyen kiterjeszhető e részvízgyűjtő területen túlra. Ezért – a kezelendő igényektől függően – az intézkedésekbe bevonhatók partnerek a Földközi-tenger középső térségéből és az Atlanti-óceán északkeleti körzetéből is, valamint más partnerek előtt is nyitva fognak állni.

⁷ <http://ufmsecretariat.org/foreign-affairs-ministers-of-the-55-dialogue-discuss-pressing-regional-challenges-and-highlight-the-positive-contribution-of-ufm-activities-to-the-enhancement-of-regional-cooperation/>.

⁸ COM(2014) 284 és COM(2016) 805.

⁹ JOIN(2016) 49.

Tekintettel arra, hogy a kezdeményezés egyaránt érinti az EU-t és a partnerországokat, először politikailag jóvá kell hagyni az EU, majd a 10 érintett ország mindegyikét összefogó Unió a Mediterrán Térségért keretében.

2. KIHÍVÁSOK ÉS HIÁNYOSSÁGOK

Az érdekelt felek és a nemzeti hatóságok közötti széles körű konzultáció számos kihívásra és hiányosságra mutatott rá, amelyek összefoglalva a következő három fő területet érintik:

2.1. Védelem és biztonság

A Földközi-tenger nyugati térségében évente átlagosan mintegy 60 tengeri közlekedési baleset történik, amelyek közül 15 olajat vagy vegyi anyagokat szállító tartályhajókat érint¹⁰. Az elmúlt évtized azon baleseteinek közel fele, amelyek során jelentős mennyiségű (legalább 100 tonna) olaj, illetve vegyi anyag került a tengerbe, a Földközi-tenger nyugati térségében történt.¹¹ A térség más részvízgyűjtőkhöz képest továbbra is jól teljesít, de az új gazdasági fejlemények következtében növekedhet a kockázat szintje, különösen azokon a területeken, ahol a tengeri forgalom túlterhelt (például a Gibraltári-szoros, a Bonifaciói-szoros és a Tuniszi-csatorna térségében), valamint a kikötőkben és a terminálok területén. A Szezi-csatorna kétirányosítása növelheti a forgalmi torlódásokat. A hajók koncentrációja növeli az ütközések, a környezet- és zajszennyezés, valamint a balesetek kockázatát.

A térség ráadásul biztonsági szempontból is rendkívül érzékeny. A 2013–2015-ös időszakban havonta átlagosan 11 000 illegális migráns kelt át a Földközi-tengeren¹², ami mind az emberélet, mind a gazdasági tevékenységek szempontjából egyre nagyobb aggodalomra ad okot. A jelenlegi demográfiai tendenciák és az éghajlatváltozás várhatóan kielezik az erőforrásokért folyó jelenlegi versenyt és fokozzák a térség geopolitikai instabilitását.

A tengerhez kötődő tevékenységekkel összefüggő biztonság és védelem biztosítása kulcsfontosságú a kék gazdaság ágazatainak fenntartható fejlődésének, valamint a térség jólétének és stabilitásának az előmozdítása szempontjából. Az e kockázatok és veszélyek kezelésére irányuló erőfeszítések a következőket foglalják magukban:

- a földközi-tengeri térségre vonatkozó regionális közlekedési cselekvési terv¹³ és az EMSA/SAFEMED-projektek,
- az Európai Unió tengerhajózási biztonsági stratégiája és cselekvési terve,
- Afrika 2050-ig tartó időszakra vonatkozó integrált tengerpolitikai stratégiája és a tengerbiztonságról szóló loméi nyilatkozat,
- az európai határ- és parti őrséggel kapcsolatos intézkedéscsomag¹⁴ és az ahhoz kapcsolódó, 2016-ban indított kísérleti projekt, amelynek célja a három uniós ügynökség (FRONTEX, EFCA és EMSA) között a parti őrségi feladatokkal kapcsolatos operatív együttműködés javítása a Földközi-tenger nyugati térségében.

Mivel 2015-ben prioritássá vált a menekültügyi válság és a migráció ellenőrzésének kérdése, az európai migrációs stratégia keretében számos, migrációra összpontosító tevékenység került kidolgozásra. A „Seahorse” földközi-tengeri hálózat, valamint az Európai és a Földközi-tengeri Parti Őrségi Fórum szintén hozzájárult az érintett országok közötti együttműködés javításához.

¹⁰http://www.medmaritimeprojects.eu/download/ProjectMediamer/SH_Meeting_WME/WM_Transport_factsheet_300115.pdf.

¹¹ <http://arxiv.org/pdf/1510.00287.pdf>.

¹² <http://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-AaG-565905-Recent-Migration-flows-to-the-EU-FINAL.pdf>.

¹³ A cselekvési tervet az euromediterrán közlekedési fórum 2015 márciusában fogadta el.

¹⁴ Az (EU) 2016/1624, az (EU) 2016/1625 és az (EU) 2016/1626 rendelet.

A kezdeményezések és projektek azonban továbbra is viszonylag elszórtan valósulnak meg a térségben, továbbá a bűnüldözési kapacitások és az adatok rendelkezésre állása, hozzáférhetősége, feldolgozása és értelmezése még mindig eltér és szétaprózódik a két partvidék viszonylatában. Ezért meg kell erősíteni az uniós tagállamok és a déli partnerországok közötti együttműködést, hogy az interoperabilitás és az adatmegosztás megkönnyítése, a kapacitásépítés és a szükséghelyzetekre való valós idejű reagálás javítása révén orvosolhatók legyenek ezek a hiányosságok.

2.2. A fiatalok körében tapasztalható magas munkanélküliségi ráta kontra az idősödő tengeri munkaerő

A nyugat-mediterrán térségre jellemző foglalkoztatási paradoxon, hogy a fiatalok körében rendkívül magas – 14 % és 58 % közötti – a munkanélküliségi ráta, ugyanakkor a tengerhasznosító vállalkozások a feltörekvő és a hagyományos ágazatokban sem találnak a szükséges készségekkel és profillal rendelkező munkavállalókat. A kereslet és kínálat közötti egyensúlyzavar főként az iparág és az oktatás különböző szintjei közötti párbeszéd és együttműködés hiányának tudható be.

Ezenkívül a K+F tekintetében két kihívással is szembe kell nézni. Egyrészt a hagyományosan a kék gazdaság élvonalába tartozó olyan tevékenységek, mint az idegenforgalom, a közlekedés és a halászat nagyobb fokú innovációt és diverzifikációt tesz szükségessé ahhoz, hogy tartósan fenntartható, versenyképes és jövedelmező legyen, és hogy szakképzettséget igénylő munkahelyeket biztosítson. Másrészt számos új tevékenység és értéklánc (mint például a kék biotechnológia, a tengeri megújuló energiák, az élő és ásványi erőforrások)¹⁵ célzott támogatást igényelnek annak érdekében, hogy teljes mértékben ki lehessen aknázni a bennük rejlő lehetőségeket, el lehessen érni a megfelelő kritikus tömeget, és az igényekhez igazodó kutatás-fejlesztést és beruházásokat vonzzanak.

Jelenleg a Földközi-tenger nyugati térségét érintő számos stratégiai kezdeményezés és keretrendszer kap támogatást a gazdasági tevékenység, a kutatás és az innováció fellendítése érdekében. Ezek közé tartoznak a következők:

- a kék növekedésről szóló uniós stratégia és az EU tengerpolitikája,
- a part menti és tengeri turisztikai ágazat európai növekedési és foglalkoztatási stratégiája¹⁶,
- a BLUEMED kezdeményezés,
- a FAO kék növekedési stratégiája.

Ezek a kezdeményezések vagy az EU-t, vagy a szomszédságpolitikában részt vevő országokat célozzák, de nem mindkettőt. Az uniós pályázati felhívásokon keresztül végrehajtott kezdeményezések nem mindig tükrözik a Földközi-tenger nyugati térségében élő kedvezményezettek sajátos igényeit, és a déli és északi érdekelt feleket egyaránt bevonó, több területet érintő tevékenységek általában csak korlátozott mértékben támogathatók. Fel kell lépni a földrajzi hatókörük tekintetében fennálló aszimmetriák kezelése, a finanszírozási eszközök összehangolása, a jelenleg a magánbefektetők számára nem vonzó gazdasági tevékenységekhez szükséges kritikus tömeg elérése, a kék készségek iránti kereslet és kínálat

¹⁵ Ez összhangban lesz az európai biogazdasági stratégiával, és kapcsolódni fog a Nemzetközi Biogazdasági Fórumhoz.

¹⁶ COM(2014) 86.

közötti jelenlegi egyensúlyhiány kezelése, az érdekelt feleknek a térség két partvidékét összekötő partnerséghez szükséges kapacitásának növelése, végül pedig a térségben a beruházások fellendítése és a munkahelyteremtés érdekében.

Más kezdeményezések a térség mindkét partvidékére kiterjednek, például a fenntartható fogyasztásról és termelésről szóló cselekvési terv, valamint a földközi-tengeri térségre vonatkozó regionális közlekedési cselekvési terv. Ezek a nyugat-mediterrán szintű végrehajtás révén lehetőséget kínálnak nagyobb szinergiákra és az érdekelt felek közötti jobb együttműködésre, valamint a magánszektor nagyobb mértékű bevonására.

2.3. *Eltérő és egymással versengő érdekek a tengeren*

A Földközi-tenger nyugati térsége a medence legnagyobb biológiai sokféleséggel¹⁷ és a legtöbb endemikus fajjal rendelkező része. A tengermedence többi részéhez hasonlóan azonban több halállománya is hosszú távon túlhalászásnak van kitéve¹⁸. A nemzeti szinten kijelölt tengeri védett területek és Natura 2000 területek a tenger mintegy 3,5 %-át fedik le¹⁹, ami még mindig meglehetősen elmarad a part menti és tengeri területek megőrzésére vonatkozó 10 %-os céltól²⁰.

A Földközi-tenger térségének egészét nézve a nyugati térségből származik az idegenforgalom, az akvakultúra, a halászat és a közlekedés jelentette fő tengeri ágazatoknak köszönhetően a bruttó hozzáadott érték 48 %-a és a foglalkoztatás 45 %-a. A térség fokozottan szembesül gazdasági, demográfiai és környezeti problémákkal, és itt található a Földközi-tenger összesen 13 olyan területéből hét, ahol a sűrű gazdasági tevékenység és az állománymegőrzési kérdések erőteljesen hatnak egymásra²¹.

Az ugyanazon a vizeken egymással potenciálisan versengő tengeri gazdasági tevékenységek elijeszthetik vagy megakadályozhatják a befektetéseket. Ezenkívül e tevékenységek több hulladék keletkezésével és nagyobb energia- és vízfogyasztással, a biológiai és más erőforrások fokozott kiaknázásával járhatnak, és végső soron több szennyezőanyag-kibocsátáshoz és a tengeri és parti ökoszisztémák állapotának súlyos romlásához vezethetnek.

Ez az oka annak, hogy a térségben kezdeményezések és megállapodások széles körének végrehajtása érdekében történtek erőfeszítések, többek között az uniós tengeri területrendezés keretének létrehozásáról szóló irányelv és a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv, a FAO kék növekedésre irányuló kezdeményezése, az UNEP által a barcelonai egyezmény végrehajtására kidolgozott földközi-tengeri cselekvési terv és a tengeri hulladékról szóló regionális cselekvési tervek, valamint a tengeri hulladékról szóló regionális cselekvési terv, valamint a mediterrán térség tengerparti övezetének integrált kezeléséről szóló jegyzőkönyv végrehajtása érdekében. A Földközi-tengeri Általános Halászati Bizottságnak a földközi-tengeri és a fekete-tengeri halászatok fenntarthatóságát célzó közelmúltbeli félidős stratégiája (2017–2020), valamint a MEDFISH 4EVER szintén jó alapot képez a halállományok jelenlegi túlhalászásának kezeléséhez.

Bár a környezeti és a halászati kihívások megoldására valós politikai akarat mutatkozik, a térségben továbbra is hiányoznak a megfelelő ismeretek, a tájékoztatás és az ágazatközi, tényeken alapuló politikai döntéshozatal. Számos hiányosság van továbbra is a végrehajtásban és jogérvényesítésben, különösen nemzeti és helyi szinten.

Ezen túlmenően a tengeri adatokkal összefüggésben végzett stressztesztek a déli vizek geológiai és ökológiai adottságaival kapcsolatos komoly ismerethiányra és északon a

¹⁷ A fajok sokfélesége a Földközi-tenger térségében keletről nyugatra növekszik: az ismert fajok 43 %-a a Földközi-tenger keleti térségében, 49 %-a az Adriai-tengeren, 87 %-a pedig a Földközi-tenger nyugati részén található.

¹⁸ A 2012 és 2014 közötti időszakban értékelt 48 állomány közül 44 esetben tekintették úgy, hogy az állomány kívül esik a biztonságos biológiai határértékeken. (forrás: Halászati Tudományos, Műszaki és Gazdasági Bizottság és Földközi-tengeri Általános Halászati Bizottság).

¹⁹ <http://www.mapamed.org> (2016. április).

²⁰ Meghatározása a biológiai sokféleségre vonatkozó 11. aicsi célkitűzés keretében, elfogadása pedig a 14.5. fenntartható fejlesztési cél keretében történt.

²¹ 2015. évi MEDTRENDS jelentés:

http://d2ouvy59p0dg6k.cloudfront.net/downloads/medtrends_regional_report.pdf.

megfigyelési programok keretében végrehajtott állami beruházások csökkenésére mutatnak rá. A fogásokkal és a kisüzemi halászatra irányuló erőfeszítésekkel kapcsolatos információhiány meglehetősen megnehezíti a halászati ágazat támogatását.

3. A VÁLASZ: A KIHÍVÁSOK KEZELÉSÉRE ÉS A HIÁNYOSSÁGOK ORVOSLÁSÁRA SZOLGÁLÓ FELLÉPÉSEK

A gördülő cselekvési keret²² (lásd a kísérő szolgálati munkadokumentumot) meghatározza a pótolandó hiányosságokat, valamint a javasolt prioritások és intézkedések potenciális hozzáadott értékét. A kezdeményezés finanszírozása a meglévő nemzetközi, uniós, nemzeti és regionális alapokból és pénzügyi eszközökből történik összehangolt és egymást kiegészítő módon. Ez ösztönző hatású és fel fogja kelteni további állami és magánbefektetők érdeklődését. A lehetséges finanszírozási források tájékoztató jellegűek, és figyelembe veszik, de nem befolyásolják az érintett alapokra, programokra és projektekre vonatkozó értékelési eljárások és kritériumok értékelését.

A 10 ország közötti koordináció és együttműködés elősegítésével a kezdeményezés célja:

- a biztonság és a védelem javítása;
- a fenntartható kék növekedés és munkahelyteremtés ösztönzése; valamint
- a Földközi-tenger nyugati térségében az ökoszisztémák és a biológiai sokféleség megőrzése.

A nemzeti hatóságokkal és az érdekelt felekkel folytatott széles körű konzultáció eredményei fényében a kezdeményezés három fő célkitűzésre összpontosít, amelyek az említett három fő kihívás megoldásával foglalkoznak.

3.1. 1. cél — Biztonságosabb és védettebb tengeri területek

A tengeri tevékenységek biztonságának és védelmének biztosítása elengedhetetlen a tengeri gazdaság fenntartható fejlődéséhez, a munkahelyek fenntartásához és létrehozásához, valamint a tengerek és tengerpartok megfelelő irányításához.

Prioritások:

1.1. Partí örségek közötti együttműködés

Jelenleg számos kezdeményezés létezik a tengerbiztonság és -védelem fejlesztésére, azonban az eszközök különböző szinteken vagy a nyugat-mediterrán térség különféle partnerei által kerülnek felhasználásra. Előrelépés történt az önkéntes adatcsere megkönnyítése terén, de továbbra is korlátozott a két partvidék partí örségei közötti együttműködés, és a tengeri szükséghelyzetekre történő valós idejű válaszadás hatékonyságát is javítani kell.

Fellépések:

- A nyugat-mediterrán térség két partvidékének partí örségei közötti együttműködés fokozása olyan intézkedések révén, mint például a képzési központok hálózatba szervezése, a közös képzések és a személyzeti csereprogramok.
- A kapacitásépítés támogatása például a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat, a hajóforgalmi szolgálat, a tengeri felkutatás és mentés, valamint a migráncsempészség és más tiltott tengeri kereskedelem elleni küzdelem terén (többek között a Seahorse földközi-tengeri hálózat továbbfejlesztése révén).

Lehetséges finanszírozási források: Európai Tengerügyi és Halászati Alap (ETHA), Európai Szomszédsági Támogatási Eszköz (ENI), Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), Fejlesztési Együttműködési Eszköz (DCI).

1.2. Tengerészeti biztonság és a tengerszennyezés leküzdése

A tengeri adatok megosztását a nyugat-mediterrán térség két partvidéke között optimalizálni kell a helyzetismeret javítása, a nemzeti finanszírozás hatékony felhasználásának biztosítása és a határokon átnyúló műveletek terén folytatott együttműködés javítása érdekében. Egyes partnerországok környezeti adatokat osztanak meg az EMSA/SAFEMED útján, amikor a kapacitáshiány akadályozza a SafeSeaNet-rendszerhez való hozzáférésüket.

Fellépések:

- A tengeri forgalomra vonatkozó adatok megosztásának ösztönzése a déli országok infrastruktúrafejlesztésének (automatikus azonosító rendszer / a hajóforgalomra vonatkozó megfigyelő és információs rendszer) támogatása révén, valamint a meglévő platformokhoz való hozzáférésük elősegítése (SafeSeaNet és a tengerszennyezési veszélyhelyzeti kommunikációs és tájékoztatási rendszer).
- Kapacitásnövelés (tervezés, felkészültség és eszközök) a balesetekből származó tengerszennyezésre való reagálás és annak elhárítása érdekében.

Lehetséges finanszírozási források: ENI, ERFA, uniós Horizont 2020, nemzeti alapok.

Célkitűzések az 1. cél esetében

- Az automatikus azonosító rendszer teljes lefedettsége 2018-ra, amelynek célja a tengeri közlekedés nyomon követésével kapcsolatos adatok regionális szintű megosztása;
- A határőrizet megerősítése a szomszédságpolitikai partnerországoknak a „Seahorse” földközi-tengeri hálózatba történő bevonásával 2018-ra.

3.2. 2. cél – Intelligens és rugalmas kék gazdaság

Az innováció és a tudásmegosztás kulcsfontosságú a munkaerőpiac generációs változásainak kezeléséhez és a térség fenntarthatóbbá, versenyképesebbé és a ciklikus válságokkal és megrázkódtatásokkal szembeni ellenálló képességének biztosításához. Ez a cél nagyrészt az olyan meglévő kezdeményezésekre épül, mint a BLUEMED²³ és a stratégiai kutatási és innovációs menetrend, és fokozottabb részvételre ösztönzi a partnerországokat.

Prioritások:

2.1. Stratégiai kutatás és innováció

²³ Ciprus, Horvátország, Franciaország, Görögország, Olaszország, Málta, Portugália, Szlovénia és Spanyolország által közösen kialakított kutatási és innovációs kezdeményezés a földközi-tengeri térség kék munkahelyeinek és kék növekedésének előmozdítására.

A Földközi-tenger nyugati térségének déli partvidékéről érkező partnerek és érdekelt felek felkérést kapnak, hogy csatlakozzanak a BLUEMED kezdeményezéshez a méretgazdaságosság elérése és a két partvidéket egyesítő, a kutatás és az ipar közötti partnerségek előmozdítása céljából.

Fellépések:

- A bioalapú innovatív iparágak és szolgáltatások támogatása, beleértve az élelmiszer-összetevőket, a gyógyszereket, a kozmetikumokat, a vegyi anyagokat, a nyersanyagokat és az energiát.
- Az óceán – beleértve a mélyvízi és a tengerfenék biológiai és egyéb erőforrásainak – megfigyelésére és nyomon követésére szolgáló új technológiák kifejlesztése.
- Új koncepciók és jegyzőkönyvek kidolgozása magánvállalatok és tengerhasznosító piaci szereplők által az infrastruktúra, a hajók és a platformok tudományos, környezeti, biztonsági és védelmi célú használatának maximalizálása érdekében.
- Igényekre szabott megoldások és új technológiák kifejlesztése a tengeri megújuló energia hasznosítása, valamint az éghajlatváltozás enyhítése és az ahhoz való alkalmazkodás érdekében.
- A tudás- és technológiatranszferrel összefüggő kapacitásépítés fejlesztése.

Lehetséges finanszírozási források: Uniós Horizont 2020, nemzeti alapok, ETHA, ERFA, ENI, LIFE, Éghajlat-változási Alap.

2.2. Tengeri klaszterek kialakítása

A tengeri klaszterek egyértelműen hozzájárulnak az innováció, a foglalkoztatás és a növekedés megteremtéséhez. Kulcsfontosságú szerepet játszanak az olyan gazdasági tevékenységek kritikus tömegének megteremtésében, amelyek jelenleg nem vonzóak a magánbefektetők számára.

Fellépések:

- A kék gazdaságban tevékenységet folytató közép-, kis- és mikrovállalkozások fejlesztésének támogatása (nemzeti tengeri klasztereken, inkubátorházakon, készülékeken, üzleti angyalok által kínált szolgáltatásokon és személyre szabott pénzügyi eszközökön keresztül).
- Hatékony hálózat kialakításának előmozdítása a térség tengeri klaszterei számára.
- A tengeri erőforrásokon és technológiákon alapuló regionális klaszterek létrehozása a megújuló energia, a jólét és az aktív időskor területén.

Lehetséges finanszírozási források: ETHA, COSME, ENI, ERFA, nemzeti források, Európai Stratégiai Beruházási Alap (ESBA), Európai Fenntartható Fejlődési Alap (EFFA).

2.3. Készségfejlesztés és a készségek terjesztése

A tengerészeti képzési és oktatási intézmények több lehetséges módját is meghatározták a tengerészeti ágazat igényeinek megfelelő szakképzett munkaerő iránti kereslet és kínálat közötti egyensúly jelenlegi hiányának megszüntetésére, valamint az együttműködés fokozására.

Fellépések:

- Az innovatív tengerészeti készségek fejlesztésének előmozdítása a kereslet és kínálat összehangolását célzó stratégiai intézkedések révén.
- A tengeri, kikötői és logisztikai intézetek és akadémiák közötti hálózatépítés és információcsere előmozdítása.
- Tájékoztatás a tengerhez kapcsolódó szakmákról és azok vonzerejéről a fiatalok számára.
- A multimodális árufuvarozási szolgáltatásokkal, ellátási láncokkal és infrastruktúrával kapcsolatos munkaerő-piaci kereslet és kínálat összehangolása.
- A meglévő készségek és funkciók harmonizálása a térségi migrációval kapcsolatos kérdések kezelése és a hatékonyabb körkörös migráció előmozdítása érdekében.

Lehetséges finanszírozási források: ETHA, A kék növekedésre irányuló FAO-kezdeményezés, Európai Szociális Alap (ESZA), ENI, ERASMUS+, Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz (CEF), nemzeti források.

2.4. Fenntartható fogyasztás és termelés (tengeri közlekedés, kikötők, tengeri és tengerparti turizmus, tengeri akvakultúra)

A tengeri és szárazföldi tevékenységek, valamint a partvonal fokozatos urbanizációja nyomást gyakorolnak a részvízgyűjtő terület tengeri és parti menti ökoszisztémáira, és befolyásolhatják az olyan ágazatok hosszú távú fenntarthatóságát, mint a tengeri akvakultúra, valamint a tengeri és tengerparti turizmus. Ez a prioritás ösztönözni fogja a térségben a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési terv végrehajtását, valamint az intelligensebb és környezetbarátabb mobilitásra, a fenntartható turizmusra és a fenntartható akvakultúra-gyakorlatokra való áttérést.

Fellépések:

- Fenntartható fogyasztási és termelési modellek és gyakorlatok végrehajtása; tiszta energiaforrások felhasználásának támogatása a tengervíz-sótalanítás terén; energiahatékonyság és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás ösztönzése a tengerparti városokban.
- A zöld hajózás és az alternatív üzemanyag vételezésére szolgáló kikötői infrastruktúra előmozdítása; a kikötői infrastruktúra, az interfészek és az eljárások/műveletek optimalizálása; a transzeurópai közlekedési hálózat, a tengeri gyorsforgalmi utak és a kapcsolódó kikötői összeköttetések továbbfejlesztése.
- Új, tematikus turisztikai termékek és szolgáltatások kifejlesztése, beleértve a következőket:
 - természeti, kulturális és történelmi útvonalak, vízi és/vagy tengerhajózási turizmus, fenntartható kikötőmedencék, horgászturizmus és hobbihorgászat,
 - környezetbarát mesterséges zátonyok építése,
 - a tengeri és a szárazföldi vonzó célpontok összekapcsolása (étkezés, kultúra, sport stb.).
- A fenntartható tengeri akvakultúrára vonatkozó, országokon átívelő közös műszaki szabványok kidolgozása, az ágazat diverzifikálása és a kapacitás kiépítése.

Lehetséges finanszírozási források: ETHA, COSME, CEF, LIFE, ENI, ERFA, uniós Horizont 2020, nemzeti alapok, a kék növekedésre irányuló FAO-kezdemenyezés, Beruházási Projektek Európai Portálja, ESBA, EFFA.

Célkitűzések a 2. cél esetében

- A nyugat-mediterrán országok felvétele a BLUEMED kezdeményezésbe és a stratégiai kutatási menetrendbe 2017-re,
- az ökotanúsítvánnyal rendelkező kikötők és kikötőmedencék számának 25 %-os növekedése 2022-re,
- a fenntartható akvakultúra-termelés értékének 20 %-kal való növelése 2022-re,
- a főszezonon kívül érkező turisták számának 20 %-os növelése 2022-re.

3.3. 3. cél – A tengerek jobb irányítása

Az egészséges tengeri és tengerparti ökoszisztémák elérése a társadalmi-gazdasági fejlődés előmozdítása során olyan szilárd intézményi, jogi és technikai keretet igényel, amely képes egyensúlyt teremteni a korlátozott természeti erőforrások és tér iránti kereslettel szemben.

Prioritások:

3.1. Területrendezés és partiövezet-gazdálkodás

A tengeri területrendezésről és a tengervédelmi stratégiáról szóló irányelvek, valamint a tengerparti övezetek integrált kezeléséről szóló jegyzőkönyv (ICZM-jegyzőkönyv) végrehajtása során törekedni kell a következetességre.

Fellépések:

- A tengeri és tengerparti területek helyi szereplők általi irányításának javítása, valamint a tengeri területrendezésről szóló irányelv és az ICZM-jegyzőkönyv megfelelő és összehangolt végrehajtásának biztosítása, ideértve az ökoszisztéma-alapú megközelítést is.
- A szárazföld és a tenger közötti kölcsönhatások ismeretének javítása, valamint környezetbarát tervezési megoldások kidolgozása a tengerek és tengerpartok jó környezeti állapota érdekében.
- A tengeri létesítmények számára megfelelő helyek kiválasztására, valamint a térség energetikai és környezetvédelmi követelményeinek teljesítésére irányuló eszközök kifejlesztése.

Lehetséges finanszírozási források: ETHA, ERFA, ENI, uniós Horizont 2020, nemzeti alapok.

3.2. A tengerrel és tengerhasznosítással kapcsolatos tudás

A tényeken alapuló politikai döntéshozatal megköveteli, hogy összehangolt és naprakész tengeri és tengerhasznosítási adatok álljanak rendelkezésre olyan területekről, mint a beruházások, a bruttó hozzáadott érték, a foglalkoztatás, a hulladékképződés és a hulladék ártalmatlanítása, a batimetria, a vízminőség és a környezeti megfigyelés. A szükséges adatok gyakran vagy nem vagy csak néhány ország számára állnak rendelkezésre.

Fellépések:

- Az adatgyűjtésnek, a karbantartásnak és a tárolásnak a meglévő eszközök, adatbázisok és projektek (nevezetesen az európai tengeri megfigyelési és adathálózat – EMODNET, az Unió a Mediterrán Térségért Titkársága által működtetett virtuális tudásközponton és a Horizont 2020 projekteken) révén történő előmozdítása, valamint földrajzi és tematikus hatókörük kiterjesztése az egész térségre.
- az erózióval és a part menti kockázatokkal kapcsolatos információk tárolása és frissítése; a tengerparti megfigyelési rendszerek összehangolása és bővítése a részvízgyűjtő terület szintjén, valamint az emberi tevékenységek hatásainak értékelésére szolgáló közös eszközök kidolgozása.
- Személyzet nélküli autonóm járművek és a kapcsolódó víz alatti infrastruktúra kifejlesztése.
- Kapacitásépítés a tengerügyek területén.

Lehetséges finanszírozási források: ETHA, ENI, ERFA, LIFE, uniós Horizont 2020, nemzeti források, Éghajlat-változási Alap.

3.3. Biológiai sokféleség és a tengeri élőhelyek megőrzése

A szennyezés, az eutrofizáció, a tengeri és a part menti élőhelyek pusztulása, a vadon élő állatok migrációs útvonalának megzavarása, a tengerparti dinamika változásai, a tengeri hulladék és a zaj veszélyezteti a térség biológiai sokféleségét. Az országok támogatást fognak kapni az olyan közösen elfogadott nemzetközi kötelezettségvállalások teljesítésére irányuló erőfeszítéseik meghozatalában, mint például a barcelonai egyezmény, beleértve annak a földközi-tengeri térségre vonatkozó, tengeri hulladékról szóló regionális cselekvési tervét és a biológiai sokféleségről szóló egyezményt.

Fellépések:

- A légköri, szárazföldi és tengeri terhelések, valamint az ökoszisztémákat és az emberi egészséget egyaránt fenyegető kockázatok értékelése.
- A védett tengeri területek létrehozásának és irányításának segítése, a tengeri hulladék csökkentése, a ballasztvíz kezelése és a zajszennyezés nyomon követése.
- Az invazív idegen fajok és az invázió útvonalainak, valamint a tengeri ökoszisztémák szerkezetének és működésének azonosítására képes helyi kapacitások megerősítése.
- A térségben a tengeri környezettel, a biológiai sokféleséggel és a környezetvédelmet előmozdító önkéntességgel kapcsolatos tájékozottság növelését célzó kampányok támogatása.

Lehetséges finanszírozási források: LIFE, ERFA, ENI, ETHA, uniós Horizont 2020, nemzeti alapok.

3.4. Fenntartható halászat és a tengerparti közösségek fejlesztése

Az intézkedések jelenleg széttagoltak a két partvidék mentén, ezért a Földközi-tengeri Általános Halászati Bizottságnak a földközi-tengeri és a fekete-tengeri halászat fenntarthatóságát célzó félidős stratégiája (2017–2020) végrehajtása keretében fokozottabb regionális koordinációra és együttműködésre fog sor kerülni. Ez azt is biztosítani fogja, hogy a közös halászati politika végrehajtása következetesebb legyen a részvízgyűjtők szintjén.

Fellépések:

- A kisüzemi halászat és a tengerparti közösségek fenntartható fejlődésének elősegítése a térség azon képességének növelése révén, hogy a halállományok kezeléséről többéves halászati tervek, technikai intézkedések, területi tilalmak és egyéb konkrét állományvédelmi intézkedések útján gondoskodjon.
- A térség azon képességének ösztönzése, hogy biztosítsa a megfelelő adatgyűjtést, a rendszeres tudományos értékelést és az ellenőrzésre és vizsgálatra vonatkozó megfelelő jogi keretet.
- Helyi technikai csoportok létrehozása az egyes konkrét lehetőségek és veszélyek elemzése, valamint közös intézkedések és beavatkozási módszerek meghatározása céljából.
- A halászati termékek forgalmazásával kapcsolatos bevált gyakorlatok terjesztése, azok hozzáadott értékének növelése és a tengerparti közösségek gazdasági tevékenységeinek diverzifikálása (alulról építkező megközelítések, például a közösségvezérelt helyi fejlesztés révén is).

Lehetséges finanszírozási források: ETHA, ENI, a kék növekedésre irányuló FAO-kezdemenyezés, GFCM.

Célkitűzések a 3. cél esetében

- 2021-re a nemzeti joghatóság alá tartozó vizek 100 %-a és a tengerparti területek 100 %-a a tengeri területrendezés és az integrált partiövezet-gazdálkodás, valamint ezek végrehajtási mechanizmusainak a hatálya alá kerül a tengeri területrendezés és az integrált partiövezet-gazdálkodás, illetve végrehajtási mechanizmusaik hatálya alá kerüljön,
- 2020-ra a tengerparti és tengeri területek legalább 10 %-a a tengeri védett területek és más hatékony, területalapú védelmi intézkedések hatálya alá kerüljön,
- 2024-re a tengerpartokon 20 %-kal csökkenjen a tengeri hulladék mennyisége,
- 2020-ra a dél-mediterrán országok váljanak az EMODNET hálózat részévé,
- 2020-ra minden állam megfelelő jogi kerettel, valamint emberi és technikai kapacitással rendelkezzen ahhoz, hogy teljesíteni tudja a rá mint lobogó szerinti, parti és kikötő szerinti államra háruló, halászattal kapcsolatos ellenőrzési és vizsgálati feladatokat,
- 2020-ra a kulcsfontosságú földközi-tengeri állományok²⁴ 100 %-át megfelelő adatgyűjtésnek, rendszeres tudományos értékelésnek kell alávetni, valamint többéves halászati terv keretében kell velük gazdálkodni.

4. IRÁNYÍTÁS ÉS VÉGREHAJTÁS

4.1. Koordináció

A *politikai* koordináció az Unió a Mediterrán Térségért meglévő mechanizmusai és folyamatai, többek között a vezető tisztviselők megbeszélései és a miniszteri találkozók révén biztosított. Az *operatív* koordináció az Unió a Mediterrán Térségért kék gazdasággal

²⁴ http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/faoweb/GFCM/News/Mid-term_strategy-e.pdf.

foglalkozó munkacsoportjához kapcsolódó WestMED munkacsoport révén biztosított, és részét képezik az illetékes minisztériumokat, az Európai Bizottságot és az Unió a Mediterrán Térségért Titkárságát képviselő országos irányítási központok. A meglévő földközi-tengeri regionális szervezetek képviselői is felkérést kaphatnak, hogy csatlakozzanak a munkacsoporthoz.

4.2. Végrehajtás és jelentéstétel

A kezdeményezés csak több kulcsfontosságú feltétel teljesülése esetén valósulhat meg:

- miniszteri jóváhagyás annak tudomásul vétele érdekében, hogy a kezdeményezés számos szakpolitikát, minisztériumot és kormányzati szintet érint. Az országoknak prioritásokat kell meghatározniuk, felelősséget kell vállalniuk és el kell köteleződniük, a szakpolitikákat és az alapokat országos szinten össze kell hangolniuk, és biztosítaniuk kell, hogy a döntéshozók és a szakpolitikák végrehajtói valamennyi közigazgatási szinten rendelkezzenek a megfelelő hatáskörökkel és forrásokkal,
- a Bizottságnak gondoskodnia kell uniós szintű stratégiai megközelítésről, ideértve a meglévő uniós kezdeményezésekkel való összhangot is,
- a kormányoknak gondoskodniuk kell a nyomon követésről, jelentést kell tenniük a munkacsoportnak, értékelniük kell az ország által elért eredményeket és iránymutatást kell adniuk a végrehajtáshoz,
- a meglévő regionális szervezetek munkájával való összehangolás biztosítása az Unió a Mediterrán Térségért Titkárságának feladata,
- be kell vonni a fő érdekelt feleket: a nemzeti, regionális és helyi hatóságokat – az irányító hatóságokat is beleértve –, a gazdasági és társadalmi szereplőket, a polgárokat, a tudományos intézményeket és a nem kormányzati szervezeteket. A nyilvános rendezvények szintén elő fogják mozdítani a részvételt (például az éves fórumok, az üzleti vállalkozások közötti rendezvények, valamint a befektetők meggyőzését szolgáló bemutatók (investors pitch) és speed-funding események),
- az országok és munkacsoportok célirányos segítségnyújtási mechanizmus keretében kapnak támogatást; a támogatásnak ki kell terjednie az érdekeltek bevonására és a közöttük kialakítandó partnerségre, valamint minden olyan adat összegyűjtésére, amely szükséges lehet referenciaszintek megállapításához, a nyomon követéshez vagy az elért eredményekről szóló jelentéshez.

5. KAPCSOLAT AZ UNIÓS SZAKPOLITIKÁKKAL

E kezdeményezés új jogszabályok megalkotása helyett azt tűzi ki célul, hogy a térség szempontjából lényeges szakpolitikák megerősítésével és az uniós jognak való megfelelés ösztönzésével megvalósuljanak az Unió céljai (a következő prioritásokkal összefüggésben: „munkahelyteremtés, növekedés és beruházások”, „energiaunió és éghajlatváltozás”, „migráció”, „erősebb globális szereplő”).

A hangsúly a finanszírozási eszközök és egy valóban integrált megközelítés jobb összehangolásán van, amely összeköt különböző szakpolitikai ágakat és szorosan összekapcsolja az olyan uniós szakpolitikákat és kezdeményezéseket, mint a tengerpolitika, a közös halászati politika, a kohéziós politika, a környezetvédelem, a tengeri és tengerparti

politikák, az uniós kül- és biztonságpolitikára vonatkozó átfogó stratégia, a határellenőrzéssel és a parti őrséggel kapcsolatos csomag, a kék növekedésre vonatkozó stratégia és a tengerhajózási biztonsági stratégia, a MEDFISH 4EVER, a biológiai sokféleség, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a hetedik környezetvédelmi cselekvési program, a K+F keretprogramok, valamint a „Partnerség a demokráciáért és a közös jóléért a dél-mediterrán térséggel”²⁵ és a „Nemzetközi óceánpolitikai irányítás”²⁶ című közlemények.

6. TÁGABB ÖSSZEFÜGGÉSEK

Fontos az összhang a mediterrán térséget felölelő programokkal²⁷ és kezdeményezésekkel, továbbá a szomszédos térségre vonatkozó atlanti cselekvési tervvel és az adriai- és jón-tengeri régióra vonatkozó uniós stratégiával, valamint a BLUEMED és a PRIMA²⁸ kezdeményezéssel. Az INTERACT program e tekintetben – hatáskörén belül – segítséget tud nyújtani.

A kezdeményezésnek összhangban kell lennie a meglévő jogszabályokkal is. Szinergiákra kell törekedni az Unió a Mediterrán Térségért folyamattal, az 5 + 5 fórummal, a földközi-tengeri térségre vonatkozó regionális közlekedési cselekvési tervvel, a transzmediterrán közlekedési hálózattal, valamint a barcelonai egyezmény vagy a Földközi-tengeri Általános Halászati Bizottság által biztosított tágabb keretekkel.

A kezdeményezés által támogatott projektek a fenntartható ötletek bemutatása, valamint a munkahelyteremtés és a növekedés révén átterjedhetnek a földközi-tengeri térség más részeire is, és így a kezdeményezés a medence fenntartható növekedésének kapujává válhat.

7. KÖVETKEZTETÉS

A Bizottság felkéri az Európai Parlamentet és a Tanácsot, hogy támogassa ezt a közleményt. A Bizottság továbbá felkéri a Régiók Európai Bizottságát és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságát, hogy nyilvánítson véleményt e kezdeményezésről.

A Bizottság az egyes országok jelentései alapján 2022-ig jelentést tesz a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a kezdeményezés végrehajtásáról.

²⁵ COM(2011) 200.

²⁶ JOIN(2016) 49.

²⁷ Például: A Mediterrán program és az Európai Szomszédági Támogatási Eszköz határon átnyúló együttműködési programja, a Földközi-tengeri medencére vonatkozó program.

²⁸ A földközi-tengeri térségben folytatott kutatási és innovációs partnerség.